

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Jezus, de Nazoreeër, de Koning der Joden

Joh. 19 : 19-22. En Pilatus liet ook een opschrift schrijven en op het kruis plaatsen; er was geschreven: Jezus, de Nazoreeër, de koning der Joden. In de andere Evangeliën staat dat ze boven zijn hoofd de beschuldiging tegen Hem aanbrachten. Zijn misdaad. Hiermee waren de Joden immers bij Pilatus aangekomen: wij hebben bevonden, dat deze ons volk verleidt, doordat Hij verbiedt de keizer belasting te betalen en van Zichzelf zegt, dat Hij de Christus, de Koning is. En de eerste vraag, die Pilatus de Here Christus ook stelt, is: zijt Gij de koning der Joden. Het hele proces loopt over het koningschap van Jezus. Nu heeft Pilatus vanaf het begin deze beschuldiging niet ernstig genomen. Hij wist, staat er, dat ze Hem uit nijd overgeleverd hadden. En het was wel zo, dat die Jezus van zichzelf ook zei, dat Hij koning was en dat Hij daarvoor in de wereld gekomen was, maar Pilatus heeft Hem beschouwd als een zonderling, een idealist, een dromer met wat rare ideeën, maar verder totaal ongevaarlijk en totaal onschuldig. Zoals je in gestichten wel mensen kunt tegenkomen, die zich voorstellen als koning of iets dergelijks. Wie denkt er nu aan tegen zulke mensen een proces te beginnen. Pilatus was tenminste niet van plan zo iemand te veroordelen. Daarvoor brengt hij de Here Christus op een gegeven moment ook naar buiten met een purperen kleed om, de dracht van koningen, en met een kroon op het hoofd, ja een kroon van doornen. Daarmee wil hij zeggen: mensen, zie je dan niet, hoe onmogelijk, hoe belachelijk je aanklacht is. Maar ze weten Pilatus in het nauw te drijven: ze zullen anders eens een boekje over hem opendoen bij de keizer.

En zo komt de kruisiging. Met de beschuldiging erboven. Waarom? Om de Here Christus te treffen? Natuurlijk niet, want Pilatus vond de beschuldiging niet de moeite waard. Maar de Joden hebben Hem daarvan beschuldigd en ze hebben op die beschuldiging zijn veroordeling afgedwongen, nu zal die beschuldiging er op staan ook, alsof die waar was gebleken. En Pilatus doet dat om de Joden te treffen en te grieven. Die Joden, die hem vernederd hadden met hun chantage. Hij legt zijn minachting voor de Joden neer in dat opschrift. Jezus van Nazareth, de koning der Joden. Daarmee wil hij zeggen: zie zulk een koning past bij jullie. Gehaat Jodenvolk, met jullie hoge pretenties, met jullie godsdienst enz. Zo koning zo volk. Ellendig, nietswaardig. En hij laat het erop schrijven in het Hebreeuws, dat was vanzelfsprekend, maar ook in de grote talen, het Latijn en het Grieks. Als een belangrijke proclamatie, een uitroep voor heel de wereld: komt dat zien, de Joden met hun koning. Dat is de minachting van de Romein Pilatus, de vertegenwoordiger van de Romeinse keizer, de vertegenwoordiger van een wereldrijk dat wat betekende voor deze wereld, dat vrede en welvaart had gebracht. Hier spreekt Pilatus roemend in de superieure kracht van de Romeinse mens, met zijn keizers, die zich verlossers lieten noemen. De Romeinse mens, dat is de eigenlijke mens, dat is pas een mens. En de Romeinse koning, dat is pas een koning. En die Joden met hun godsdienst, een ras van niets, een krachteloos onbetekenend ras: zie die Jezus. Zo iemand leve-

ren zij. Neen dan de Romeinen.

En zo heb je gehad de Romeinse mens, de Egyptische mens, de Babylonische, de Germaanse, de Chinese mens is zelfs sterker dan God. Zo heb je altijd gehad de mens, die zich een rijk bouwt en zich een toekomst verzekert. Vrede, welvaart en vooruitgang. De mens in zijn superieure kracht. Brenger van de pax romana, de Romeinse vrede. Brenger van de humana, de vrede van de mens, de heilstaat. We zullen nog ver komen.

En Pilatus liet ook een opschrift plaatsen, in alle talen: Jezus de Nazoreeër, de koning der Joden. Joden, laat me niet lachen, Jezus, zo één brengen jullie voort. Neen, jullie betekenen wat voor de wereld. Dat is nu jullie koning. Neen, de wereld is jullie dankbaar, Joden. Hartelijk dank voor die koning, geslagen, bespot, bespuwd, die maar met zich laat doen.

De Joden hebben de minachting en de hoon in dat opschrift wel gevoeld. En ze vragen Pilatus het te veranderen. Schrijf niet: de koning der Joden, maar dat Hij, Hij-daar, gezegd heeft: Ik ben de koning der Joden. Hij-daar. Dat is er niet één van hen. Hij-daar, die ze uitgestoten hebben, die niet eens een Jood mag heten. Zo één leveren wij, Joden, niet als koning. Dat zijn wij niet. zo zijn wij niet. Wij komen met een heel andere. De kerk betekent wel iets meer. Die gehate vertegenwoordiger van de Romeinen kan wel zeggen: de koning der Joden. Met de bedoeling: van jullie komt niets goeds. Maar de Messias komt niet uit Rome, uit het volk der Romeinen, maar uit het volk der Joden, uit de kerk. En deze Messias zal heil, vrede en welvaart brengen. Deze Joden, deze kerkmensen, hebben hartgrondig verworpen het roemen in de kracht van de mens, die vrede, welvaart en vooruitgang brengt. Antithese. Dat humanisme van de natuurlijke mens, dat roemen in eigen kracht. Zij kennen de enige waarachtige God en hebben het Woord van God en kennen de rechte dienst van God en ze belijden dat heil en vrede slechts komen door de Messias, de door God gezondene. Maar in wezen vind je bij deze kerkmensen precies hetzelfde als bij de Romein Pilatus. Want het is een kerk, waar ze God hebben uitgebannen, de echte God, de God van genade. Waar men God dient, maar niet meer weet wie God is. Waar men roemt in de grootheid en de hoogheid van de kerk, maar niet meer weet wat de eigenlijke hoogheid en grootheid van de kerk is: de plaats van Gods genade, de plaats van vergeving, waar de Here op het verzoendeksel troont. En dan wordt de kerk een bolwerk van onze godsdienst, van ons bezig zijn voor God. De kerk, het mag ongelooflijk klinken, kan ook zijn het Babel dat wij bouwen. Als men niet meer weet wat barmhartigheid is. Dan is de kerk niet meer de plaats waar God groot is, maar waar wij ons groot maken in onze ijver voor God. in onze godsdienst. Dan kan nog precies net zo. Dat we als kerkmensen neerkijken op al die mensen van de wereld, die zich zelf een wereld van vrede, welvaart en vooruitgang bouwen, buiten God om. En dat we heel goed weten, dat God het moet doen door zijn Messias. En dat we roemen in de kerk, de kerk is de plaats van heil en welvaart. Buiten de kerk geen zaligheid. Maar dat we niet weten wat de kerk eigenlijk is,

dat we niet weten wat genade is. En dat we niet weten wat vergeving is. Dat we eigenlijk als Gereformeerden geen zonden hebben en geen vergeving nodig hebben. Ja, in theorie natuurlijk wel, op de manier van: we zijn allemaal zondaars. Maar niet zo: dat is zonde, Here, vergeef dit, Here, breng hier redding, Here ontferm U hierin over ons. Dan is de kerk niet meer de plaats waar God ons aller-eerst dient, maar waar wij God dienen, waar wij bezig zijn, waar wij godsdienstig zijn, waar wij ijveren en strijden.

En wie wordt dan de Messias? De grote koning van de toekomst, die wat aan de dag zal brengen? De voortreffelijkheid van Gods genade? Neen de voortreffelijkheid van de Joodse mens, de kerkelijke mens, de godsdienstige mens. Die betekent wat voor de wereld. Onze kerk, onze godsdienst.

Pilatus en de Joden, dat zijn twee soorten mensen, die men kan vinden tot op de dag van vandaag. Twee soorten, die elkaar minachten. De mens die roemt in de menselijke kracht en neerziet op de kerkmensen. En de kerkmensen, die roemt in zijn kerk en in zijn godsdienst. Maar ze zijn één in minachting voor die ene, die daar hangt. Minachting van de wereld en minachting van de kerk, die niet van genade leeft. Beide het heil verwachend van zichzelf. Het gaat bij beide om de mens. En van deze beide is het kerkelijk humanisme het meest geraffineerd en het moeilijkst te onderkennen en het vijandelijkst tegen de gekruisigde Jezus. Pilatus wilde Jezus nog wel loslaten: een ongevaarlijke zonderling. Maar de Joden willen Hem kwijt, met een felle haat: we willen niet dat deze koning over ons is. We willen niet van Deze leven, niet van zijn genade.

Pilatus willigt hun verzoek niet in. Hij heeft hen nu te pakken. Ze hebben hem genoeg getreiterd en vernederd. Nu zal hij hen vernederen. Maar Pilatus heeft zonder het te willen de dienst van een profeet verricht. Dat opschrift bevat de uitroeping van Jezus van Nazareth tot koning. In alle belangrijke talen. Een gebeurtenis van wereldbetekenis. Toen, ruim 1900 jaar geleden, heeft een koning zijn troon bestegen. Verhoogd, verhoogd aan het kruis. De koning uit het volk der Joden. Op een ezel onder het gejuich van de scharen de stad binnengetrokken: Hosanna, de zoon van David. De steen, die losraakte zonder toedoen van mensenhanden, een koninkrijk, dat alle koninkrijken zal verbrijzelen: het koninkrijk dat de mens roemend in zijn eigen kracht opricht, het rijk van de antichrist; ook het koninkrijk dat de mens roemend in zijn eigen godsdienst en in zijn eigen kerk zich opricht. Maar zelf zal het bestaan in eeuwigheid. En het is zaak onderdaan van deze koning te zijn en burger van dit rijk. Waar het niet gaat om

INHOUD:

Jezus, de Nazoreeër, de Koning der Joden	A. K.
Onze diakonale roeping	C. V.
Jeugd en Prediking (IV)	C. P. P.
De Zoon des mensen	D. H.
Tweemaal bij de blinde harpspeler	P. A. H.
Loflied op de Liefde	J. M.
Persschouw	
Kerknieuws	

voortreffelijkheid zus of voortreffelijk zo, maar om de voortreffelijkheid van deze koning. Pilatus zei: dat zijn jullie nu, jullie kerkmensen. En de Joden antwoordden: dat zijn wij niet, zo zijn wij niet. Onderdaan van deze koning zijn en bescherming bij deze koning zoeken komt door de belijdenis: zo zijn wij wel, dat zijn wij. Dat verdienen wij, dagelijks: de vervloeking en de verdoemenis. Dat is ook het Woord des Heren hier: dat zijn jullie, jullie uit de wereld en jullie uit de kerk, de vloek waardig wegens je vele zonden.

Om dan met verbazing te zien, dat er niet boven het kruis staat: dat zijn jullie, maar: dit is de koning uit de Joden. Dat er toch een Koning is voor zulke mensen. De koning van Psalm 72, die de arme redt, die om hulp roept; de ellendige, die geen helper heeft, de gerin-

ge en arme. Verlorenen. Opdat we ophouden met roemen in onze eigen dingen, in ons flink zijn, in ons kerk zijn, in ons Gereformeerd zijn, maar opdat we roemen hierin, dat wij verloren mensen, verloren mensen ook van de kerk, ook verloren vrijgemaakte mensen, verloren lezers van Contact, verloren lezers van Opbouw, verloren lezers van de Reformatie, horen bij deze Koning, die onze zonden verzoend heeft en ze nog verzoent, die zijn genade geschonken heeft en nog schenkt. Dan komt er wat van ons terecht. Want deze Koning verstaat zijn werk wel. Hij is het, die vrede, heil en welvaart brengt. Een voortreffelijke Koning. Om in deze Koning en in zijn kruis eeuwig te roemen.

Nijverdal

A. K.

Onze diakonale roeping

Een tijd geleden hoorde ik van een meelevende broeder de opmerking: Over de werkelijke vragen en noden van de kerkmensen lees je in onze kranten niet zo heel veel. En waar wél over geschreven wordt dat zijn niet de echte moeiten en noden van de christenen die dag in dag uit in een ongelovige, vermaterialiseerde ja, goddeloze wereld moeten leven!

Ik geloof dat er in deze opmerking wel wat waarheid schuilt. Er verschijnt in ieder geval in onze pers b.v. niet zo heel veel over de moeiten en zorgen van ouders in verband met hun opgroeiende kinderen; over de strijd, de verzoeking van mannen en vrouwen die dag in dag uit in kantoren en fabrieken met lieden van allerlei slag moeten omgaan en samenwerken; voor de jeugd die in een nihilistische, perverse wereld opgroeit; over de levensnood van de vele eenzamen, van de door de spanningen van onze tijd verwarden en ontspoorde met wie we toch steeds weer in aanraking komen.

Toen ik de genoemde opmerking van deze broeder hoorde, dacht ik evenwel ook al heel gauw aan de **diakonale roeping** van de kerk en de kerkleden. Wat wordt ook daarover weinig geschreven en gesproken. We hebben het wel steeds weer over allerlei „kwesties"! Maar wat komt zelden de „diakonie" van de kerk en van ons allemaal in onze gesprekken, in de praktijk van ons leven, in ons gebed aan de orde. Och diakonie — dat is voor heel velen praktisch niet anders dan het werpen van wat geld in een collectezak. Iets extra's, tegen Kerstmis en als de diakenen eens wat harder aan de bel trekken. En voorts — de diakonie uitsluitend het werk van de diakenen. Die moeten er voor zorgen dat de leden van de kerk die gebrek lijden het nodige geld ontvangen, zodat ze weer kunnen betalen wat ze nodig hebben!

Het is bovendien misschien ook reeds tot heel velen doorgedrongen, dat er in de armenzorg in ons land een grote verandering is ingetreden. Deze namelijk, dat volgens een pas aangenomen wet burgemeesters en wethouders van elke gemeente thans **verplicht** zijn iedere Nederlander die daaraan behoefte heeft alles te verschaffen wat voor diens levensonderhoud nodig is!

De stand van zaken is daardoor zó geworden dat het in feite niet meer noodzakelijk is, dat de kerk voor haar armen zorgt. Want of de kerk ze steunt of niet, in ieder geval alle behoeftigen moeten van de overheid alles ontvangen wat voor hun levensonderhoud nodig is. En — de overheid is zeer royaal.

Neen, de diakonale roeping van de kerk en de gelovigen leeft niet in de gemeente. En er wordt buiten de kring der diakenen daarover maar heel weinig gedacht, gesproken en geschreven.

En toch is deze diakonale roeping zo uiterst belangrijk. Ze is zelfs zo belangrijk dat de kerk daarmee staat of valt. In het al of niet vervullen van deze roeping wordt het openbaar of de kerk waarlijk kerk is of niet.

* * *

Inderdaad, die diakonale roeping van de kerk als geheel en van al haar leden in het bijzonder is uiterst belangrijk.

Men kan gerust zeggen dat Christus in zijn omgang met de kerk er vóór alles op let of zij juist deze roeping getrouw en met liefde vervult.

In de Bijbel wordt ons dat nadrukkelijk voorgehouden.

Men komt daar als vanzelf van onder de indruk als men eenmaal goed heeft verstaan dat volgens de Schrift diakonie niets anders is dan **dienst**. En dat dan de „diakonale roeping" niet anders is dan de roeping om te dienen.

Speciaal in het Nieuwe Testament wordt het met alle nadruk gepredikt dat **alle** kerkelijke en christelijke handelen naar zijn eigenlijke wezen niets anders is, niets anders mag zijn, dan **dienen**. In zoverre we echte christenen, ware gelovigen zijn, is alles wat wij doen een dienen van God en daarom en daarin ook een dienen van de naasten, vooral van onze broeders.

Dit wordt ons nooit duidelijker dan wanneer we op onze Heiland letten. Als Jezus over het geweldige werk spreekt dat Hij hier op aarde heeft verricht — het werk van het vervullen van de wet en het lijden en sterven voor zijn volk — dan typeert Hij dat als dienen. als een **diakonie**. Hij verzekerde eens dat Hij niet gekomen was om zich te laten dienen, maar om zelf te dienen. En dat dienen bereikt dan zijn hoogtepunt — men kan ook zeggen zijn dieptepunt — in het geven van zijn ziel, zijn leven tot een losprijs voor velen (Mark. 10 : 42). Christus is naar zijn eigen getuigenis onder zijn discipelen als één die dient. Hij is onder hen als een „diaken". (Luk. 22 : 27).

Wanneer men dat dienen van onze Heiland in zijn volle concreetheid, in zijn verschrikking en heerlijkheid, wil ontdekken moet men Hem zien bij de laatste maaltijd welke Hij met zijn discipelen hield.

Als zijn discipelen bezig zijn met de meest voorkomende, maar tegelijk ook de slechtste en de meest dwaze twist welke er onder Gods kinderen kan worden gevoerd, de twist namelijk over de vraag wie van hen de meeste is, ontdoet Christus zich van zijn opperkleed en gaat Hij de voeten van zijn discipelen wassen. Dat wil zeggen: Hij maakt zich in feite tot de **minste van allen**. Hij wordt in volle werkelijkheid aller slaaf. Onze Heiland buigt zich niet naar zijn discipelen neer. Want wie zich naar anderen neerbuigt blijft op zijn voetstuk staan! Neen, Hij gaat in werkelijkheid **onder** hen, onder hen allen, staan. Hij maakt zich zo tot de minste, de geringste van alle mensenkinderen. Tot één, die er alleen maar is om de anderen te dienen. Juist in dit verband zegt onze Heiland dan: Ik ben onder u als een diaken.

* * *

Wanneer nu onze Heiland de voeten van zijn discipelen gewassen heeft zegt Hij onmiddellijk daarna iets dat van de grootste betekenis is.

Hij draagt zijn discipelen namelijk op dat zij ten opzichte van elkaar precies hetzelfde zullen doen als Hij zoëven aan hen deed. En Hij voegt daar ten overvloede nog aan toe dat Hij in deze voetwassing voor altijd aan zijn discipelen een voorbeeld had gegeven dat zij moesten navolgen.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak.
Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw":

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-15450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Zeist. Giro 233117.

Deze opdracht van Christus wordt ons nu in de Heilige Schrift met alle kracht op de ziel gebonden. Petrus b.v. schrijft uitdrukkelijk dat de gelovigen elkander zonder meer zullen dienen. En dan wel naar gelang van de genadegaven welke God aan een ieder van hen heeft verleend.

Het gaat in dit woord over het gebruiken van de velerlei genadegaven die God aan de gelovigen geeft. Paulus noemt er een lange rij van op. Deze gaven ontving niemand voor zichzelf. God gaf ze zo, dat een ieder die ze ontving ze aan zijn medebroeders schuldig is. Of, anders gezegd: God gaf ze **om weg te geven**. Iedere vorm van zelfzucht, eigen belang, baatzucht wordt door dit woord radikaal veroordeeld. Van de genadegaven welke God geeft — en wat heeft een gelovige dat hij niet als geschenk van Gods genade ontving? — is de ontvanger daarom nooit anders dan de beheerder om ze zo ten nutte en ter zaligheid van anderen aan te wenden.

Dit doorgeven en uitdelen van de gaven is nu het echte dienen. Dienen is dus het laten uitstromen en doorstromen van het vele dat God aan een ieder geeft, opdat ook de broeders de zegen daarvan zouden ontvangen. Dienen is daarom het zichzelf met alles wat men heeft ter beschikking stellen van de naaste. Zijn hoogtepunt bereikt het in het geven van zichzelf, dat is: van zijn leven voor die naaste.

Met alle klem zegt onze Heiland voorts dat het dienen van God, van Christus en van de naaste in de grond der zaak één is. Wat wij in ons dienen van de naaste hebben gedaan hebben wij God zelf en zijn Christus gedaan. God laat zich zelfs vóór alles in de naaste dienen. De dienst van God vindt in de dienst van de naaste zijn meest concrete gestalte.

* * *

Nu is het opvallend dat in het Nieuwe Testament het woord dienen ook in een **engere**, meer speciale betekenis wordt gebruikt dan in de zoëven genoemde.

Het krijgt namelijk ook de bijzondere betekenis voor het dienen van de medebroeder ten aanzien van diens leven op aarde, diens aardse existentie.

Daarvan spreekt Petrus ook. En wel na het zoëven geciteerde woord. Nadat hij namelijk eerst gezegd heeft, dat als iemand spreekt, dat spreken moet zijn een spreken van woorden als van God, laat hij daarop onmiddellijk volgen: dient iemand laat het zijn als met kracht door God verleend.

Het gaat bij dit dienen nu om een dienst welke beoogt het opheffen van de nood welke speciaal 't tijdelijke, het aardse leven betreft. Het is dus een christelijk helpen ten opzichte van het aardse bestaan van de medebroeders. Het

gaat daarbij voorts ook om allerlei **soort** van dit dienstbetoon, om allerlei wijze van hulp aan de medegelovigen. En dan nader van een dienst welke niet in de eerste plaats aan de ambtsdragers maar vóór alles van **alle gelovigen** wordt gevraagd.

In precies dezelfde betekenis gebruikt Paulus dit woord in Rom. 12 : 7. Wie van God de gave van het dienen heeft — zo schreef hij daar — moet die gave activeren in dienstwerk dat hij verricht. Paulus voegt aan deze opwekking nog twee andere toe die een nadere uitwerking, een nadere specificatie van de zo juist genoemde zijn. In de eerste plaats deze dat de gelovigen hun medebroeders ook zullen laten meedelen in de goederen welke zij van God ontvingen en nu zo bezitten. Paulus zegt er bij dat dit laten meedelen moet geschieden in eenvoudigheid. Dat wil zeggen: zonder bijbedoelingen. En in de tweede plaats vermaant Paulus de leden der gemeente dat zij barmhartigheid zullen oefenen ten aanzien van hun broeders en zusters. En dat moeten ze niet zuchtend en klagend, met tegenzin of hartzeer, maar met stralende blijmoedigheid doen.

Zo wordt dus aan de gelovigen in de Schrift — en dat wil tegelijk zeggen door God en Je-

zus Christus — de opdracht voorgehouden om met alles wat ze zijn en hebben de broeders en zusters te helpen en bij te staan, kortom, hen in de volle en meest omvattende zin van het woord te **dienen**. Alles wat de gelovigen voor de medegelovigen doen moeten is dienst, dienst en nog eens dienst. En de gelovigen hebben hier geen enkele andere taak dan de dienst aan de broeders. Een dienst die niet maar bestaat in **wat** doen en **iets** geven, maar in de radikale en totale en persoonlijke inzet om voor de ander altijd, en in ieder opzicht, en alleen, het goede, en dan het waarachtig goede te zoeken. Gelovigen, de echte, leven in geen enkel opzicht voor zichzelf en om zichzelf. Ze hebben maar één begeren, namelijk het met volledige uitsluiting van eigen voordeel en eigen belang, en dus in volstrekte onbaatzuchtigheid, en zonder enige inferieure bijbedoeling de medegelovigen te helpen in alle dingen. Allereerst in die welke betrekking hebben op het eeuwige heil. Maar daarbij en niet minder in die welke het leven in het lichaam, onze aardse, tijdelijke existentie betreffen.

Of anders gezegd: alle gelovigen hebben ten opzichte van al hun broeders en zusters een **diakonale roeping**. Eén die alomvattend is, maar daarin tegelijk ook één die speciaal het helpen in alle tijdelijke nood beoogt.

C. V.

Jeugd en Prediking

IV.

Ik kom straks op de catechismuspraak nog terug, nu even over de „**zuiver exegetische**” preek.

Ik geloof, dat we dan dezelfde fout zouden maken, als wanneer we een brok theologie uit de dogmatiek op de kansel brachten. Want ook exegese is een studievak van de theologie. Daar gebruiken de dominees woordenboeken en commentaren bij. Dat is het werk van de studeerkamer. Dat aan de preek vóóraf moet gaan. Maar dat mag op de preekstoel niet gebeuren, op zó'n manier dat de hele preek zou opgaan in een verklaring van de tekst en daarmee uit. Sommige teksten hoeven immers helemaal niet verklaard te worden. Die zijn bij eerste lezing ieder duidelijk. Zou daar dan nooit over gepreekt kunnen worden? Ik weet wel, dat aan de hogeschool of universiteit wel eens de raad gegeven is: kies bij voorkeur moeilijke, opvallende, ingewikkelde teksten, dan maak je de gemeente nieuwsgierig. Maar dan wordt het in de kerk louter „brainwork”. Bovendien kan op de duur de man, die zelf één of meer bijbelverklaringen kon aanschaffen, wel thuis blijven. De preek is toch echt wel meer dan zuiver exegetisch het Woord verklaren. Het zal **vertaald** moeten worden, **overgebracht** en **toegepast** voor ons, mensen van deze tijd. Tekstverklaring is niet meer dan het zicht voor de gemeente vrijmaken op het Woord Gods, en als dat gebeurt is, **begint** het eigenlijk pas, zou ik zeggen. Dat is ook voor ons, dominees, het moeilijkste, en de gemeente beseft zelf ook wel ter dege, dat dat het hete hangijzer is van heel de prediking!

Natuurlijk moet bij de toepassing de **heils-historische** ontwikkeling in aanmerking genomen worden. Hoe belangrijk dat is en hoe nauw dat luistert, maar ook hoe moeilijk het dan wel worden kan, bewijzen de nogal scherpe discussies, die momenteel gaande zijn over de vraag „sabbat of zondag”. Niet alleen in syn. geref. kring, maar ook onder ons.

Dus het heilshistorische element niet verwaarlozen, maar alsjeblief geen heilshistorische exposés en experimenten op de preekstoel!

Want dan hebben we weer dezelfde narigheid als met brokken dogmatiek of met

z.g. zuiver exegetische preken op de kansel. Ook de studie der heilshistorie hoort in de theologie. Wie dat op de preekstoel brengt geeft stenen voor brood. En nu zijn stenen zeer nuttig voor allerlei doeleinden, maar niet om de gemeente voor te zetten, die hongert naar het brood des levens.

6. Ja, nog even dus de **catechismuspraak**, waar ook naar gevraagd is. Ook die staat in de kwade reuk van saai en taai te moeten zijn, en toch is niets minder waar. Ik bedoel: ze hoeft dat niet per se te zijn. Zelf heb ik altijd met veel plezier de catechismus gepreekt, en nooit verdriet het me een nieuwe ronde te moeten beginnen. Zoals ik al zei: je hebt als dominee bij de catechismus veel meer houvast dan bij een z.g. vrije-stofpreek. Je hebt het veilige gevoel, dat je een stoet van heiligen om je heen hebt, die het eeuw in eeuw uit ook zo beleiden hebben. Als je een bepaalde tekst moet bepreken, waar nu nog niet zo heel veel over gepreekt is, dan voel je je maar op glad ijs soms. Maar bij de catechismus weet je je gedragen door het „geloof der vaderen”.

Maar wat nog belangrijker is:

De catechismus geeft aan alle kanten christelijke handreiking voor de ups en downs van ons geloofsleven, en je kunt er zo heerlijk praktisch en pastoraal uit preken. Je voelt je niet zo aan één bepaalde tekst gebonden, heel de bijbel staat je ten dienste om op heel de nood van het geloof in te gaan.

En wat in vele vragen gewenst wordt voor de prediking überhaupt dat kun je eigenlijk vinden en in toepassing brengen in de catechismuspraak. Juist **die** kan fris en pittig zijn, actueel en toepasselijk.

Nee, het is niet omdat we nu een jubileumjaar hebben van de oude Heidelberg en we dus verplichte vriendelijkheden moeten zeggen aan het adres van de jubilaris, waar we intussen niets van zouden menen; maar ik zeg uit de grond van mijn hart: leve de catechismuspraak, en als ze hier en daar toch niet gewaardeerd wordt, nu, dan ligt het echt aan de spreker of aan de hoorder, maar niet aan de stof.

7. Uit de brieven komt herhaaldelijk naar voren het verlangen naar **concrete en actuele prediking**. Een woord op de man af en

op zijn tijd gesproken, zouden we kunnen zeggen.

Nu kunnen woorden als concreet en actueel ook kréten worden, waarbij weer heel nuchter gevraagd kan worden: wat bedoel je daar nu eigenlijk mee? Ik denk dat met **concreet** bedoeld wordt: duidelijk, zodat ik weet waar ik aan toe ben als de dominee amen heeft gezegd, en niet dat zwevende, hoogdravende, allemaal mooie woorden en heilige waarheden, maar waar je niets van vast houdt.

Dat lijkt me een gezond verlangen.

Ongezond echter komt me voor dat er geen ruimte meer over zou mogen blijven voor de mens in de kerkbank, om voor zichzelf eens de toepassing te maken en de consequentie uit het gehoorde te trekken. B.v. in tijd van verkiezingen, op welke lijst je moet stemmen, of ook welke krant je moet lezen. We zijn niet rooms, dat we dat opgeleefd krijgen van meneer de pastoor. We krijgen in de prediking licht op ons pad en een lamp voor onze voet, maar lopen moeten we zélf en bepaalde beslissingen nemen en keuzen doen, dat is voor óns. ¹⁾

En dan dat **actuele**.

Iemand heeft eens gezegd: er is niets zo actueel als de zon, die altijd dezelfde is en altijd actueel, want steeds weer is er niets anders dan haar licht en kracht en warmte, maar ook steeds weer treft zij een aarde aan, die juist deze dingen nodig heeft en erom vraagt.

Zo zou je ook kunnen zeggen, dat niets in een gezin met kinderen zo actueel is als het brood, dat de bakker elke dag maar weer komt brengen, want de kinderen vragen er altijd weer om en grijpen er elke maaltijd weer gretig naar.

Zo is het heel gewone eigenlijk het meest actuele.

Opzienbarende gebeurtenissen, schokkende dingen kunnen wel eens even de aandacht van de prediking vragen, maar de gewone rustige voortgang van de prediking bouwt de gemeente het beste. Niet de ééndagsvliegen.

In Jeruzalem waren eens kort na elkaar 2 grote rampen gebeurd. Eerst liet Pilatus een aantal Galileërs ter dood brengen, die aan het offeren waren in de tempel, en even later stortte een toren in en werden 18 mensen gedood. Toen de mensen dat aan Jezus kwamen vertellen stonden ze nieuwsgierig en sensationeel te wachten op een actuele preek uit zijn mond, maar wat zei Hij? „Als gij u niet bekeert zult ge evenzo omkomen”. Dát was nu concreet en toepasselijk en actueel in de goede zin! Maar het was de heel gewone, al duizendmaal gehoorde oproep tot bekering, bekering elke dag! Dát is en blijft actueel!

8. Er wordt in de brieven ook gevraagd om „**frisse preken**”, terwijl toch ook gewaarschuwd wordt voor „**gewilde populariteit**”, **verhaaltjes** in de preek, **teveel fantasie** bij het overbrengen van bijbelse verhalen in onze tijd, enz.

Wim Kan kan wat geen dominee kan, — is er wel eens gezegd, en de dominees hebben wel eens jaloers bij Wim Kan in de leer willen gaan. Maar die kant moet het niet op. Als Wim Kan ging preken zou dat al even walgelijk zijn als wanneer een dominee als conferencier wilde optreden. Men vergeet dan bovendien, dat Wim Kan niet 2 x per zondag zijn publiek zo weet te boeien als hij het 1 x per jaar kan op oudejaarsavond. Maar de preek kan en mag fris en boeiend zijn om het Woord, het levende Woord van de levende God.

Die frisheid en levendigheid zal zeker samenhangen met een opmerking, die ook in één der brieven voorkomt: „**de dominee moet er zelf hélemaal achter staan.**”

De hoorder voelt dat en dan springt de vonk ook over van de spreker naar zijn gehoor.

„Kort en krachtig,” — wordt ook door meer dan een aanbevolen.

Luther placht zijn studenten voor te houden: als je naar de preekstoel gaat tritt frisch auf, tue die Maul tüchtig auf, und höre bald auf.

De preken zijn in de loop der jaren al korter geworden. Het concentratievermogen van de moderne mens schijnt er ook niet op vooruit te gaan. De lange rede, ook voor de radio, raakt er uit. We zullen ons in de kerk daarbij aan te passen hebben. Maar dan zo dat de zaak waar het om gaat er niet onder lijdt. De 5 minuten-toespraak kan in ander verband zijn nut hebben, maar een preek is dat niet meer. De zondag is rustdag, en in de kerk moeten we het gevoel hebben dat we **de tijd hebben**. Daar gaan we er eens op ons gemak voor zitten. Natuurlijk mag de man op de preekstoel daar geen misbruik van maken. Maar als hij zijn gemeente kent en al prekende in de gaten houdt, zal hij op de duur weten hoe ver hij gaan kan. Maar hij moet rustig de tijd hebben en nemen om te doen waarvoor hij daar geroepen is en waarvoor de gemeente gekomen is: toepasselijke ontvouwing van Gods Woord, en dan kan men de ene keer gauwer klaar zijn dan de andere keer. Het zal de gemeente ook meer boeien als de toepassing door heel de preek heen verwerkt wordt en ze van het eerste moment af voelt: dit is voor mij. Gelukkig wordt dat tegenwoordig ook meer gedaan dan voorheen.

9. Tenslotte wordt het in één der schrijvende verenigingen ook wenselijk geacht, dat **de kinderen in de preek worden aangesproken**. En daarmee zijn we eigenlijk weer aangeland bij Catootje op de Botermarkt, want op de exclamatie over die domme, domme dominee rijmt nu eenmaal de volgende regel: en mijn zusje die heet Kee. Kennelijk wordt dus de aandacht van die domme dominee gevraagd voor het kleine zusje Kee, want als die dominee ook onze kleine broertjes en zusjes graag in de kerk ziet, dan moet hij van die hoge preekstoel ook eens een kruimpje laten vallen voor ons zusje Kee.

Als we zeggen dat de kinderen er ook bij horen en we hebben geheide bezwaren tegen een aparte kinderkerk en jeugd-dienst, dan moeten we ook érnst maken met de zo zeer gewenste aanwezigheid van de lieve jeugd der kerk.

Ik denk wel dat deze opmerking recht van bestaan heeft.

Alleen, ik moet eerlijk zeggen het erg moeilijk te vinden. Dat zal de ene dominee makkelijker afgaan dan de ander. Het ideaal is natuurlijk, dat de héle preek in opzet en woordkeus zó is dat de kinderen er ook bij kunnen. Als je maar zo eens een enkele keer de kinderen aanspreekt gaan ze al gauw denken, dat ze voor de rest niet hoe-

ven te luisteren. Misschien is het mogelijk, dat de dominee aan het begin of aan het slot van de preek een korte, duidelijke samenvatting geeft voor de jeugd. Dat zal voor sommige ouderen ook nog dienstig kunnen zijn. En als de dominee zoiets niet doet, dan hebben, dacht ik, vader en moeder een taak; ze kunnen thuis de preek voor hun kinderen pasklaar maken.

Maar ik geef toe, dat er doorgaans te weinig aan de kinderen in de kerk gedacht wordt.

**

Ik ben nu wel zo ongeveer aan het eind gekomen van de opmerkingen en wenselijkheden van de diverse verlanglijstjes. Laat ik nu mogen eindigen met jullie te bedanken voor de medewerking. Je hebt natuurlijk allang begrepen, dat het er deze keer niet alleen om ging, dat **jullie** iets zouden leren, maar vooral ook dat **wij, dominees**, iets zouden leren

En als je dat alles leest en overpeinst, wat jullie me hebt geschreven, — en in mij natuurlijk aan **alle dominees** hebt geadresseerd —, dan kan je wel eens het gevoel bekruipt: ik heb er tot nu toe nog niet veel van terecht gebracht, en je zou bang worden om de preekstoel op te gaan. Maar het is altijd weer een hele troost, dat er na elke 6 dagen weer een zondag aanbreekt, dat God je weer de kans geeft het óver te doen en béter te doen. En moeten we ons allemaal niet stellen onder die dagelijkse roeping: om het óver en béter te doen?

Daarom is het goed dat we elkaar opscherpen, de dominee de gemeente in zijn prediking, en de gemeente de dominee tot zijn prediking. Want de preek is niet zaak van de dominee alleen, maar van heel de gemeente, en dus ook van de jeugd der kerk. En ik moet zeggen, dat het me hartelijk verheugt, dat uit al jullie opmerkingen is gebleken, dat de prediking jullie zeker niet minder ter harte gaat dan de ouderen en de predikers zelf. Bij alle critiek op de hedendaagse prediking, in welke kerkformatie ook, mogen we zoeken naar een **hart**, dat hongert naar het brood des levens en niet leven kan bij stenen.

En dan kan de dominee van Catootje wel roepen: naar de kerk, naar de kerk, — maar we gaan niet naar de kerk om de dominee, en we moeten ons niet verwonderen als de kerk leeg wordt bij de dominee, die van broden stenen maakt, doch we gaan naar de kerk om **Christus** te ontmoeten, want we hebben tot **Hem** gezegd: **tot wien zullen we gaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens!**

C. P. Plooy.

¹⁾ „De geref. kansel heeft nog nimmer aan politiek gedaan, hij heeft alleen maar beginselen willen verkondigen, die uit Gods Woord waren af te lezen.” K. Schilder, na 10 mei 1940.

hier gezegd werd: omdat Hij macht heeft over de Dood. Maar hoe moeten we nu déze motivering („omdat Hij de Zoon des mensen is”) verstaan?

Om op die vraag een antwoord te krijgen, zullen we moeten weten, wat de aanduiding „de Zoon des mensen” inhoudt. Maar hier stoten we nu juist op een kwestie waarmee reeds velen zich hebben afgetobd, zonder evenwel een bevredigend antwoord te kunnen vinden. Zeker, men heeft wel uit de teksten waar over den Zoon des mensen gesproken wordt, een aantal trekken van deze figuur naar voren weten te halen. Maar wat die benaming nu precies inhoudt, is — als ik het wel heb — nog altijd niet ontsluit. M. Black schreef in 1948 over dit onderwerp onder de rubriek „Onopgeloste nieuwtestamentische problemen¹⁾”. Nog niet zo lang geleden is ook in onze kring een kleine verhandeling aan dit vraagstuk gewijd, nl. door drs. J. P. Lettinga²⁾, maar ook deze auteur voert niet de pretentie, het probleem te hebben opgelost.

Zoveel is intussen uit zijn en anderer onderzoekingen wel duidelijk geworden: **op zichzelf** betekent „zoon des mensen” niet meer dan „iemand die behoort tot de categorie der mensen”. En de uitdrukking kan dan ook niet alleen een **dichterlijke** omschrijving zijn voor „mens”, zoals in Ps. 8 : 5

„wat is **de mens**, dat Gij zijner gedenkt, en **des mensen zoon**, dat Gij naar hem omziet?”

maar ze is mogelijk in het Aramees van Daniëls tijd reeds een **alledaagse** term geweest om „een mens” aan te duiden.

Ik noemde daar het Aramees van Daniëls dagen, omdat in het in het Aramees overgeleverde zevende hoofdstuk van den profeet Daniël een tekst over een mensenzoon voorkomt (vs. 13), die van groot belang is voor het verstaan van het nieuwtestamentisch gebruik van de aanduiding „Zoon des mensen”. Die tekst luidt aldus: „Ik bleef toekijken in de nachtgezichten en zie, met de wolken des hemels kwam iemand gelijk een mensenzoon....”

Waarom juist deze tekst zo belangrijk is? Wel: op zichzelf zou het denkbaar zijn, dat men in het N.T. de aanduiding „mensenzoon” in het Grieks van een van huis uit Aramees sprekend auteur zou tegenkomen voor elk willekeurig mens. Maar het feit doet zich voor dat in het N.T. de aanduiding „zoon des mensen” met name gebezigd wordt van Jezus Christus; ze wordt dan voorzien van het bepalend lidwoord: „**de Zoon des mensen**”³⁾. En men mag aannemen, dat daarmee gezinspeeld wordt op **dien bepaalden zoon des mensen die in het visioen van Dan. 7 een rol speelt**.⁴⁾

Die zinspeling is op enkele plaatsen overduidelijk, b.v. in Matth. 24 : 30 (vgl. Marc. 13 : 26) „... en zij zullen den Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels, met grote macht en heerlijkheid” en in 26 : 64 „... Doch Ik zeg u, van nu aan zult gij den Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand der Macht en komende op de wolken des hemels”.

Wat is nu de meest opvallende trek aan dien mensenzoon uit Dan. 7? Mij dunkt, deze (die trouwens ook het allereerst genoemd wordt): dat hij komt „met de wolken des hemels”, m.a.w. dat hij uit de hemel neerdaalt. Dat is voor een méns toch iets zeer opmerkelijks. Zegt niet Ps. 115, dat de **HEERE** de áárde aan de „zonen der mensen” gegeven heeft, maar dat de **hémel** voor Hemzelf is (vs. 16)?

Gaan wij nu na, hoe Johannes over den Zoon des mensen spreekt, dan bemerken we, dat hij juist deze trek, dat neerdalen uit de hemel, bij herhaling uitdrukkelijk naar voren brengt. Wij denken allereerst aan 3 : 13: „En niemand is opgevaren naar de hemel, dan die uit de hemel nedergedaald is, de Zoon des mensen”. Niet minder duidelijk is dit het geval in hoofdstuk 6. Als Jezus daar spreekt over „de spijs, welke de Zoon des mensen u geven zal” (vs. 27), dan wordt deze even later door Hem aangeduid als „het brood uit de hemel” (vss. 32 en 33), en op een vraag van de schare antwoordt Hij, dat Hijzelf dit brood is (vs. 35). Van de betrekkingen van den Zoon des mensen met de hemel spreekt verder ook nog 1 : 52: „... gij zult de hemel open zien

De Zoon des mensen

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de ure komt en is nu, dat de doden naar de stem van den Zoon van God zullen horen, en die haar horen zullen leven. Want gelijk de Vader leven heeft in Zichzelf, heeft Hij ook den Zoon gegeven, leven te hebben in Zichzelf. En Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Zoon des mensen is.

Joh. 5 : 25-27

Nu we de vorige maal stieten op het verband tussen opstanding en gericht, zal het bij lezing van Joh. 5 : 19-29 onmiddellijk opvallen, dat hier opnieuw het houden van het ge-

richt in één adem genoemd wordt met de opwekking der doden.

We lezen in de verzen 21 en 22: „Wat gelijk de Vader de doden opwekt en doet leven, zo doet ook de Zoon leven, wie Hij wil. Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft het gehele oordeel aan den Zoon gegeven”. En het is duidelijk, dat we in de verzen 26/27 met een herhaling van deze uitspraak te maken hebben.

Echter volgt hier nog een motivering van dat verlenen van bevoegdheid om gericht te houden, die zeer opmerkelijk is; deze nl.: „omdat Hij de Zoon des mensen is”. Wij verstaan die niet aanstonds. We zouden het (gezien ons vorig artikel) kunnen begrijpen, als

en de engelen Gods opstijgen en nederdalen op den Zoon des mensen".

Wij kunnen dus „den Zoon des mensen” typeren als „den Mens uit de hemel”.

Willen we nu echter meer licht hebben over het karakteristieke van dezen mens, dan moeten we, als ik goed zie, bij den apostel Paulus zijn. Men zal zeggen: maar Paulus spreekt toch nergens over den Zoon des mensen? En het is waar: de benaming „Zoon des mensen” zal men in het N.T. buiten de evangeliën maar één maal aantreffen (nl. in Hand. 7 : 56) en dus ook in de brieven van Paulus tevergeefs zoeken. Maar al is het dan onder een andere naam, over de figuur-in-kwestie spreekt hij wel degelijk. En zelfs is dat naamsverschil niet meer dan schijn.

Het Schriftgedeelte dat we op het oog hebben, is 1 Cor. 15, waar we lezen: „De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk, **de tweede mens is uit de hemel**” (vs. 47). Paulus noemt dezen mens twee verzen eerder „den laatsten Adam”. Maar „Adam” betekent eenvoudig „mens”. En behelst dus niets meer en niets minder dan de aanduiding „zoon des mensen”!

Wat is nu — want het gaat tenslotte om het wezen, niet om de naam — het karakteristieke van dezen „Adam”, dezen „Zoon des mensen”? Dit, dat Hij is „levendmakende geest” (vs. 45); zulks in onderscheiding van den eersten Adam, die een levende ziel was.

En in welk verband spreekt Paulus van Hem? Wel: in verband met **de opstanding der doden!** Hij handelt over deze figuur in het hoofdstuk waarin hij gesteld had: „dewijl de dood er is door een mens, is ook **de opstanding der doden door een mens**” (vs. 21^b).

Nu verstaan we opeens in Joh. 5 : 27 de motivering „omdat Hij de Zoon des mensen is”.

Dat betekent nl.: omdat Hij de levendmakende Geest is; omdat Hij de macht heeft doden levend te maken. M.a.w. we vinden hier juist die motivering die we verwacht hadden op grond van wat we in ons vorig artikel vonden.

Daarmee is ook duidelijk geworden, dat er geen abrupte overgang plaats heeft naar een ander onderwerp, wanneer de Heiland, op de woorden uit 6 : 62 „Wat dan, indien gij **den Zoon des mensen** daarheen zaagt opvaren, waar Hij tevoren was” (d.i. **de hemel**) onmiddellijk laat volgen: „**De Geest is het die levend maakt...**”.

D. Holwerda

¹) The Expository Times LX, p. 11 en 32.

²) Almanak F.Q.I. 1955-'57, p. 141.

³) Dat in Joh. 5 : 27 het lidwoord is komen te vervallen, vindt zijn oorzaak in de positie van het praedicaatsnomen, nl. vóór het verbum. Dit is in overeenstemming met de regel van Colwell (Journ. of Bibl. Lit., LII (1933), p. 12). Lettinga heeft in zijn in noot 2 genoemde studie aan deze regel blijkbaar niet gedacht. Hij schrijft nl. (noot 17): „Wel menen wij, dat in Joh. V 27 het Aramaïsme **huios anthroopou** (er staat niet **ho huios tou anthroopou!**) 'mens' in generieke zin betekent.” Hoe hij dan echter de tekst-in-kwestie verstaan wil, is mij niet duidelijk.

⁴) Over het gebruik van Dan. 7 in het N.T. schreef A. P. van Dijk in de onder noot 2 genoemde Almanak een artikel (p. 150).

⁵) Voor zover ik me herinner, heb ik nooit een predikant bij de behandeling van Heid. Cat. vr. 16 („waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?”) opzettelijk aandacht horen schenken aan deze tekst. Toch staat hij wel onder het antwoord vermeld. Zijn wij er wel goed van doordrongen, dat de opstanding der doden er is door een **mens**?

Tweemaal bij de blinde harpspeler

In de Inleiding van zijn bundel „De blinde harpenaar” deelt de dichter-vertaler Bertus Aafjes o.m. het volgende mede:

„Gedurende het jaar 1948 woonde ik in Gourna, aan de rand van 's werelds grootste kerkhof: dat der oude Thebanen... In een der graven ontdekte ik de afbeelding van een blinde harpenaar, die een lied zong. Het lied stond naast hem op de muur afgebeeld in hiërogliefen. Toen de verschillende vertalingen van dit lied mij onder ogen kwamen was mijn interesse voor de egyptische dichtkunst voorgoed gewekt....”

En zo hebben we hier het openingsvers van deze in 1955 verschenen bundel, het staat afgedrukt naast onze tekst. Aafjes heeft het gegeven zo goed mogelijk gevolgd aan de hand van het werk van ervaren egyptologen. Het lied is één der schoonste uit gans Egypteland, het bevat vrijwel alle motieven welke herhaaldelijk in de egyptische poëzie gehanteerd worden. Het is een lied van de verheerlijking van de levensvreugde en van de vruchtbaarheid. Het is een danklied aan de Zonnegod, die heerst van Oost tot West, het is een ode welke eer bewijst aan de heersende priesterkaste,

LIED VAN DE BLINDE HARPENAAR

Lichamen gaan voorbij sinds de tijd van
God;

Nieuwe geslachten vullen de leemte.
De Zonnegod rijst des morgens op;
Maar des avonds daalt hij neer in het
westelijk gebergte.

De mannen bevruchten, de vrouwen baren
En ieder wezen ademt de aether.
Zij geven tijdig het daglicht aan kinderen
En dalen ten grave.

Maak de dag tot een feest, priester!
Reik naar uw neus de parfum en balsem,
Wind knoppen der lotus en lotuskransen
Om de keel en armen van wie gij liefhebt,
Die zetelt in uw hart en zit aan uw zij.
Laat er liederen zijn voor uw aangezicht
en muziek.

Werp de zorgen achter u;
Geef u over aan de vreugde,
Tot de dag komt waarop gij meert in
het land

Dat de stilte bemint.
Maak de dag tot een feest, Neferhotep,
Gij voortreffelijke priester met zuivere
handen,
Maak de dag tot een feest!

Denk aan de dag, denk aan de dag,
Waarop men u brengt naar het land
der doden;
Niemand keerde van daar. Niemand.
Maak de dag tot een feest!

Bertus Aafjes

BLINDE HARPSPELER

Egyptische grafschildering

Gij, die in het licht zijt, kunt u
Kiezen, wat gij wenscht en wilt,
Want de gunst van God vergunt u
Een begeeren ongestild.

Maar in mij is alles eenzaam,
Want in deze hoge nacht,
Waardoor blauwe bliksems heenslaan.
Uitgeslingerd door de kracht

Der herinnering, bloedgebonden,
Wentlen geen planeten rond.
Maar ik kan het heil verkonden
Dat 'k onfeilbaar tastend vond,

En mijn vingers overbrengen
Op de snaren als een lied,
Dat verbijsteren kan en zengen
Wie het liefste niet verstiet.

Zie, ik lach; in mij gaat glimmen
Een vereeuwigde uchtendstond,
Want zeer teeder aan de kinnen,
Raakt de glimlach van Gods mond.

Willem de Mérode

Er is bij de mensen vaak

een grote kloof tussen

woord en daad.

Bij God niet.

Gods Woord IS een daad.

vertegenwoordigd door de nobele Neferhotep. Het is ook een lied op de liefde tussen man en vrouw, samengevat in dat kostelijke beeld: „Die zetelt in uw hart en zit aan uw zij”. Het verhevene (zetelen) en het gewone (zitten) staan hier naast elkaar, zoals dat ook in het leven is.

Maar het grote motief is dat van leven en dood, de levensvreugde wordt opgezweept terwille van de doodsangst, het leven wordt vereerd in de schaduw van het schimmenrijk.

In dit levensgevoel staat de Egyptenaar alerminst alleen, het is van alle tijden en wordt dikwijls op dezelfde wijze geformuleerd: „Laten we eten en drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij”. En ook de Prediker wist ervan: „een levende hond is beter dan een dode leeuw” en „...welaan dan, eet uw brood met vreugde en drink uw wijn met een vrolijk hart, want als gij dit doet, dan heeft God dit reeds lang zo gewild... Geniet het leven met de vrouw die gij liefhebt, al de dagen des ijdelen levens, die Hij u geeft onder de zon, want dat is uw deel onder de levenden en bij het zwoegen waarmee gij u aftobt onder de zon.”

Tien jaar voordat Bertus Aafjes kennis nam van het egyptische dodenboek had Willem de Mérode een reproductie gezien, de grafschildering van de blinde harpspeler voorstellend. Ook deze dichter werd gegrepen door de tragiek en de diepere zin van de afbeelding. De tragiek van een man, die nimmer het daglicht zal aanschouwen, de man, die wandelt in de duisternis, maar die niettemin mensenkennis en levenservaring bezit. Een man die heeft nagedacht over de zin des levens in 't duister van de zin des doods. We weten niet of die blinde harpspeler inderdaad heeft geleefd. Misschien is hij een symbolische figuur en wil de schilder in hem uitbeelden, hoe ook de mens die zich bezighoudt met het bezingen van het leven niet kan zien. Zie, wil hij wellicht zeggen, elk mens is verblind, is blind, zoekt en tast in den blinde en hem blijft slechts de eigen stem en het speeltuig. En dat in het land waar de Lichtgod, de Zonnegod werd vereerd!

Dergelijke gedachten zijn stellig opgekomen bij De Mérode, die de wereldliteratuur en de Bijbel kende. Hij, die zo menig chinees gedicht letterlijk overbracht, zodat lezers zich verbaasd afvroegen of zulks tot een christelijk dichterschap kon behoren, hij is — misschien onder invloed van die critiek — de blinde harpenaar gaan verchristelijken. De Mérode vertaalde niet het lied van de harpspeler, maar dichtte een verbeelding rondom zijn afbeelding. Zeker ook hij weet van de machten van het bloed, van paren en baren, van trouwen en rouwen en hij laat de harpenaar daarvan zingen.

Maar aan het slot loopt het lied uit op het glore van de nieuwe dag, alsof het egyptische volk, dat in duisternis zat gebonden, reeds het grote Licht zou hebben geschouwd. De getuigenisdrang wint het hier van des dichters geschiedkundig besef. Zelf schreef De Mérode dit vers in de schaduw van zijn eigen dood. Hij kende stellig ook de stelregel van Aart van der Leeuw, n.l. dat een dichter of auteur niet reeds vanuit de eigen duisternis mag schrijven maar vanuit het licht moet schrijven.

En zo kreeg het lied **over** niet **van** de blinde harpspeler een slot met een uitzicht op het heilsverschiep.

Rotterdam

P. A. Hekstra

Loflied op de Liefde

Dit opschrift zal ieder geoefende bijbellezer doen denken aan 1 Kor. 13, het hoofdstuk der liefde met de dan bekende beginwoorden: „al ware het dat ik de tongen der mensen en der engelen sprak, maar had de liefde niet, ik ware schallend koper of een schetterende cimbaal. Al ware het dat ik profetische gaven had, en alle geheimenissen en alles, wat te weten is, wist, en al het geloof had, zodat ik bergen verzetste, maar had de liefde niet, ik ware niets.” Toch gaat hetgeen hier volgt niet over dit hoofdstuk. Het heeft wel te maken met wat Paulus in dit hoofdstuk de gemeenten voorhoudt. Ik heb dit opschrift ontleend aan „De Tijd” — „Maasbode”. Dit dagblad heeft onder bovenstaand opschrift een uitvoerige „vastenbrief” van de bisschop van Brugge België, aan zijn diocesanen gepubliceerd. Een vastenbrief is een brief die door de bisschop bij het begin van de vastentijd, dat is de tijd van de zes zogenaamde „lijdensweken”, die aan pasen voorafgaan, gericht wordt tot de aan zijn leiding toevertrouwde schapen. De zes „lijdensweken” dragen in de roomse kringen het stempel van grote ernst.

Het is de tijd waarin men vroeger „vastte” d.w.z. zich onthield van overvloedige en lekkere maaltijden. De dwaze carnavalspret leidt de wek ervan de grote ernst van het vasten in. Het valt ons moeilijk om in het roomse levensgevoel in te komen, waarin carneval en vasten een geëigende plaats hebben sedert eeuwen.

De bisschop van Brugge heeft in zijn vastenbrief van dit jaar zich op een ongewone manier tot zijn diocesanen gericht. Hij heeft zijn diocesanen opgeroepen tot een, zoals hij het noemde, „broederlijk delen” ten aanzien van de moeilijkheden in de huwelijken en de gezinnen van onze tijd. Wij zouden dit „broederlijk delen” kunnen omschrijven als een openhartige uitwisseling van gedachten en ervaringen met betrekking tot dit punt van huwelijks- en gezinsmoeilijkheden. En dit met de bedoeling door deze openhartige uitwisseling van gedachten en ervaringen elkaar te dienen.

De oproep van mgr E. J. de Smedt werd beantwoord door een 500 brieven die de bisschoppelijke secretarie binnenkwamen. De brieven bevatten korte boodschappen, soms noodkreten, daarnaast lange uiteenzettingen; ook verslagen van besprekingen die onder de leden van een vereniging waren gehouden of onder bewoners van eenzelfde buurt over het onderhavige onderwerp. Het regende brieven. Naar schatting hebben meer dan 2500 gelovigen aan het tot stand komen van deze brieven meegewerkt, schrijft de bisschop. „Nog nooit hebben wij een zo innige samenwerking van het gelovige volk met zijn bisschop mogen beleven.”

Wie deze brieven leest, schrijft de bisschop, wordt onvermijdelijk nog sterker overtuigd dat ook in onze streken het familieleven zeer vele problemen stelt. Het aantal echtscheidingen neemt toe. Vele huwelijken, gesloten tussen zeer jeugdige partners, vallen na enkele maanden uiteen. Ook „echtelingen”, die reeds meerdere jaren gehuwd zijn, worden er toe gebracht, ondanks de kinderen, zich burgerlijk te laten scheiden. Naast dit groeiend aantal echtscheidingen is er een zorgwekkende toename van overspel en ontrouw. Meer dan vroeger beschouwt men dit als zwakheden, die haast onvermijdelijk zijn. Vele jongeren twijfelen aan de mogelijkheid trouw te blijven in het huwelijk. De voorbeelden in literatuur, film en pers gaan in diezelfde richting.

De brieven hebben een staalkaart gegeven van wat in onze tijd onder de mensen omgaat met betrekking tot de eerbaarheid en de huwelijksrouw. En dit in het roomse zuiden, waar de Kerk de morele normen lange tijd hoger wist te houden dan dat in het „protestantse” noorden boven de rivieren, het geval is. Het van God en Zijn Woord vervreemde „protestantisme” is verder in een losgeslagen en normloos leven dan de gebieden waar de Roomse Kerk overheerst. Het losgeslagen z.g. protestantisme is te vergelijken met smake-loos zout. Waarmee zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer toe dan om weggevoerd te worden.

De bisschop spreekt in zijn brief van een noodsituatie. Een noodsituatie niet alleen wat

het stijgend aantal echtscheidingen betreft, maar ook wat betreft de „malaise” in vele gezinnen. Daarmee doelt hij op de innerlijke diepe verdeeldheid en onenigheid die in vele gezinnen heerst waar de trouw uiterlijk bewaard is gebleven; waar het op het oog keurig in orde is.

„Hoe arm is de samenleving tussen vele echtparen, hoe oppervlakkig zijn de betrekkingen in talloze gezinnen! Het samenwonen, al te dikwijls herleid tot een gezamenlijk nachtverblijf, is hopeloos anoniem en vervlakt. De echtgenoten vervreemden meer en meer van elkaar omdat zo weinig hen verbindt en samenbrengt. Zeifs waar erge twisten wegblijven omwille van een laatste rest van burgerlijk fatsoen, daar heerst dikwijls een diepe armoede, een wegwijzen van de welwillendheid en van de geduldige liefde. De kinderen voelen zo goed aan hoe vervreemding en ontgoocheling hun ouders meer en meer van elkaar scheiden, zelfs indien de uiterlijke eenheid gehandhaafd blijft.”

Deze noodsituatie van de „malaise” in vele gezinnen, heeft de bisschop aanleiding gegeven tot het verzoek aan zijn schapen om brieven. En de stroom van brieven heeft weer aanleiding gegeven tot een aantal opmerkingen voor een deel door middel van citaten uit de brieven. Deze opmerkingen zijn ondergebracht onder drie kopjes. En wel het eerste over „huwelijk en liefde”, het tweede over „eenheid en onverbreekbaarheid”, en het derde over „vruchtbaarheid en fijnmenselijkheid”. Uit elk van deze drie groepen laten we iets volgen.

Huwelijk en liefde

Op de vraag wat de diepste reden is van de moeilijkheden in de gezinnen geven alle brieven de verklaring, dat de „teleurgang” van de goede verstandhouding steeds veroorzaakt wordt door het verwaarlozen van de liefde. Een vrouw uit de dekenrij Kortrijk schrijft bijvoorbeeld: „Er zijn thans zoveel huisgezinnen waar het slecht gaat omdat de mensen niet meer kunnen beminnen. U zijt misschien verwonderd dat ik dit zeg, zo gaat haar brief voort, „dan wanneer het volstaat de knop van de radio om te draaien om te horen spreken van de liefde”. Ze bedoelt dat je in onze tijd de knop van de radio maar hoeft om te draaien en je kunt de mooiste toespraken over liefde beluisteren. Zij eindigt met: „we zouden opnieuw moeten leren wat beminnen is.”

De bisschop zelf is van mening dat deze vrouw de spijker op de kop tikt. Hij geeft dan een behartigenswaardige tirade weg, die we laten volgen.

Vooreerst mogen de verloofden en de echtelingen de ware liefde niet verwarren met een oppervlakkige liefdedheid.

Gevoelige aantrekkelijkheid en zinnelijke hartstocht voor elkander zijn kostbare hulpmiddelen, waarmee de Schepper de mens verrijkt en zijn taak vergemakkelijkt. Deze spontane affectie helpt de gehuwde personen om niet te veel aandacht te schenken aan de wederzijdse tekorten die de innige vereniging zouden bemoeilijken. Liefde is blind, zegt het spreekwoord. Maar deze providentiële verblindheid blijft niet duren. Onvermijdelijk komen er in de houding en de levenswijze van de ene zaken voor die de andere mishagen of kwetsen. Gebreken en tekortkomingen, fouten en zonden, ziekten en tegenslagen komen weldra de jonge echtelingen tot de harde werkelijkheid terugroepen. Drift alleen kan geen huwelijk in stand houden. Getrouwde mensen die alleen in elkaar datgene zoeken wat hun zinnelijke lusten kan voldoen, zullen weldra walgen voor elkanders ledigheid. Dit is het drama van veel moderne huwelijken.

De zinnelijke en spontane drang naar elkander mag in het huwelijk niet verkwijnen. Integendeel! Hij moet groeien. Gehuwden moeten immer jong blijven naar het hart. Steeds opnieuw moeten ze trachten de frisse spontaniteit van

hun eerste ontmoetingen op te wekken en zelfs te vermeerderen. Maar vanaf de eerste kennismaking moeten de jongen en het meisje deze spontane verliefdheid aanvullen en als het ware van-binnen-uit versterken en ondersteunen door de stevige, trouwhartige, authentieke liefde.

Ook dit is van de bisschop.

Zeer velen denken dat liefde iets spontaans is. We moeten steeds opnieuw onderlijnen dat ware liefde training onderstelt. Man en vrouw moeten zich oefenen in de liefde. Ze moeten beginnen met zichzelf te verloochenen en met veel geduld aan de opbouw van het geluk van de andere te werken. In vele brieven doet men opmerken dat de liefde die de echtgenoten elkaar toedragen, de kentrekken moet vertonen van de bovennatuurlijke liefde die St.-Paulus beschrijft. Gij kent dit beroemde Hooglied van de liefde: „De liefde is lankmoedig, vriendelijk is de liefde. Ze kent geen naijver. De liefde pronkt niet met ijdele dingen, ze maakt niet hoogmoedig. Zij gedraagt zich niet onhebbelijk, zij zoekt zichzelf niet. Zij verbittert niet, ze rekent het kwade niet toe. Over het onrecht is zij niet blijde; doch zij verheugt zich met de waarheid. Alles bedekt zij, alles vertrouwt zij, alles hoopt zij, alles duldt zij. De liefde sterft nooit!” (1 Cor. 13 : 4-8).

En deze toepassing op de hedendaagse praktijk.

Bemide Broeders, hetgeen hierboven gezegd werd over de dienende liefde is een taal die gij weinig hoort rondom u. Zulke liefde wordt bespot en verbannen uit het moderne leven. Men verkondigt een ander evangelie. Alles wordt voorgesteld alsof het leven maar één doel had: het seksueel genot. In deze atmosfeer is het nodig dat wij christenen tot elkaar en tot al onze broeders en zusters steeds herhalend: Laten we ons leven niet bouwen op het zand. Het seksuele mag niet uit zijn verband gerukt worden: als het geslachtelijke niet gebruikt wordt als een middel om in het huwelijk de persoon van de echtgenoot gelukkig en beter te maken, dan zal het geslachtelijke nooit ware voldoening schenken en bijdragen tot het ware geluk.

Eenheid en onverbreekbaarheid

Over dit onderwerp zegt de bisschop dat van ware liefde in het huwelijk geen sprake kan zijn, indien de echtgenoten niet vast en absoluut beslist zijn voor het ganse leven met elkander en alleen met elkander verbonden te blijven. Vier woorden vormen de grondslag waarop het ganse huwelijk gegrondvest is. Dit zijn: „gij alleen” — „voor altijd”. Zonder eenheid en onverbreekbaarheid bestaat er geen huwelijk. Vandaag de dag wordt het heel anders voorgesteld. Op intensieve wijze wordt onophoudelijk propaganda gemaakt door film en roman voor een losse band. De band tussen man en vrouw wordt voorgesteld als een keten, die de ontplooiing van de partners belemmert. Nodig is, zegt de bisschop, de openbare mening te beïnvloeden ten goede en opnieuw gezonde opvattingen over de huwelijksband te verspreiden.

Een paar citaten.

Een groep gezinsverzorgsters schrijft:

„Wanneer het goed gaat in een gezin, dan is het bijna altijd omdat er een christelijke geest te vinden is. Waar gebeden wordt, waar men op God vertrouwt, daar worden kleine onenigheden en grote moeilijkheden weer goed gemaakt. In die huizen voelt men dat Christus achter man en vrouw staat.”

Deze gezinsverzorgsters hebben vele contacten met allerlei gezinnen en beschikken over een fonds van ervaring.

Een ander citaat.

Een leraar, vader van een kroostrijk gezin, schrijft het volgende: „Het is

goed dat de echtelingen zich bewust zijn van de aanwezigheid van een Derde. Bij hen en met hen verblijft de goddelijke Vriend Jezus Christus. Hij is het die hen tot elkaar gebracht heeft — soms op een opvallende wijze — en die Zich definitief met hen verbindt voor het altaar. Onder de verlovingsstijd was Hij er al bij, om ze elkaars gaven en waarde te onthullen, om ze blind te maken voor elkaars gebreken, zoals Hij zelf blind wil zijn voor de onze. „

Het huwelijk wordt in Christus met drie gesloten, en er is al een breuk als we de Derde de deur wijzen. De verzoening begint bij die Derde die het hevigst liefheeft. Dan gebeurt het ook dat man en vrouw elkaar terugvinden, zelfs in gevallen waar iedereen voorspelde dat het voorgoed gedaan was.

Vruchtbaarheid en fijnmenselijkheid

Onder dit kopje schrijft de bisschop o.m.:

Talrijke brieven bevestigen met nadruk, dat geen volledig huwelijksgeluk kan bereikt worden zonder vruchtbaarheid volgens de plannen van de goddelijke Voorzienigheid. We staan hier voor een terrein waarover in de huidige wereld enorme meningsverschillen bestaan. Het is van belang dat de christenen over dit probleem juiste gedachten volgen en ze ook systematisch verspreiden.

Man en vrouw bereiken de hoogste eenheid, wanneer de vruchtbaarheid hun hart omvormt tot een vaderhart en een moederhart. Geen kinderen betekent voor gehuwden altijd een grote leemte. We moeten ons met eerbied buigen voor hen, die in strijd met hun diepste verlangens, van vruchtbaarheid verstoken blijven. Wat wordt er veel gemist in een huis waar nooit een wieg zal komen! Maar ook voor deze beproefde christenen is er hoop. Is het hun roeping niet zich te vermenigvuldigen in een geestelijk vaderschap, een geestelijk moederschap? Wat zijn maatschappij en Kerk veel dank verschuldigd aan kinderloze paren die onverpoosd rondgaan al weldoende en zich geestelijk toewijden aan hen die naar het lichaam kinderen zijn van anderen!

Wat de „fijnmenselijkheid” betreft, daarmee bedoelt de bisschop te zeggen dat juist in een huwelijk man en vrouw rekening moeten houden met het mysterie van de menselijke persoon. Ieder heeft zijn eigen persoonlijke geardeheid. We moeten elkaar niet verborgen houden wat in ons omgaat en respect weten op te brengen voor elkaars voorkeur. Een woord een handdruk kan zoveel betekenen. Onvermijdelijk wordt het gezinsleven pijnlijk en diep teleurstellend waar men te weinig spreekt of te weinig hartelijkheid legt in de natuurlijke bewijzen van liefde, woord, blik, handdruk, liefkozing. Zo citeert de bisschop een vrouw die schrijft:

„Een andere schaduwzijde bij mijn man is het niet communicatief zijn. Hij is zwijgzaam en gesloten. En ik, als fijngevoelige vrouw, voel me nutteloos en overbodig. Ik zink met de dag dieper in die toestand van minderwaardigheid, die tenslotte alle initiatief lamlegt.”

Een priester, die veel retraites voor gehuwden predikt, heeft de gewoonte de eerste dag aan de echt)paren te zeggen: Geeft elkaar een arm en doet eerst een intieme wandeling in de tuin, gelijk eertijds in uw wittebroodsweken. Weest eens opnieuw zeer vriendelijk, hoffelijk en lief, praatzaam en vol belangstelling voor elkaar. Ge moet eens opnieuw beginnen.

Tot zover deze kleine bloemlezing uit de vastenbrief van de bisschop. We proeven in de meeste citaten duidelijk de roomse levensvisie. Maar ook proeven we duidelijk de invloed van de onderwijzing der Schriften met betrekking tot het huwelijk. Voor dit laatste moeten en kunnen we dankbaar zijn. Tengevolge van het onderwijs der Schriften heeft de „valse kerk” e en betere norm voor de moraal dan de massa, die wat het christelijk geloof betreft, geheel onworteld begint te worden in onze eeuw. Deze onwortelde massa

groeit. Ze krijgt steeds meer het grootste woord in onze samenleving. Door de moderne communicatiemiddelen van radio, tévé, pers en pamflet wordt dat grootste woord overal gehoord. Het klinkt verreweg het luidst. En het gaat al luider klinken! En die massa is als onwortelde massa onmetelijk goddeloos. In de huwelijksmoraal merken we dat hoe langer hoe meer. En vragen we: waar gaan we heen? De gemeente zal al meer teruggeworpen worden op het Woord der apostelen en profeten. In onze huizen. En in de prediking. De dag is niet ver meer dat apostolische vermaningen met betrekking tot de huwelijksmoraal en de gezinsverhoudingen meer dan vroeger zonder theologische „verwerking en bewerking” naar de gewone letter in de samenkomsten der gemeente zullen moeten worden gelezen. Op gevaar af dat er dan wel één of andere broeder is die zegt: het leek wel een zondagschool-vertelling. Dat die broeder zich vergist behoort hier geen nader betoeg. Houden we wat we hebben!

J. Meester

PERSSCHOUW

De praktijk van het communisme

In „Getrouw” vond ik een oriënterend artikel over het lijden van de Gereformeerde Kerk in Hongarije onder de heerschappij van het communisme. Ik wil het onze lezers niet onthouden. Men weet het: er zijn nog altijd mensen die aan een werkelijke „vreedzame coëxistentie” met de communistische landen en machthebbers geloven!

„Zoals bekend garandeert de grondwet in communistische landen vrijheid van geweten en vrijheid van godsdienst. Dit is echter niet voor binnenlands, maar voor buitenlands gebruik! Waar is het communistische land, dat werkelijk godsdienstvrijheid heeft? In elke communistische staat is het zo, dat de kerk en de gelovigen die trouw blijven aan Christus en weigeren het atheïsme te dienen, zich blootstellen aan vervolging en gevangenneming. Zo is het ook gegaan in de geschiedenis van de Hongaarse Gereformeerde Kerk. Laat ons maar op de feiten letten, in plaats van op de schoonklinkende proclamatie van de vrijheid.

Het ledental van de Gereformeerde Kerk van Hongarije ligt tussen de 2.000.000 en 2.390.000. De Hongaarse statistieken geven het aantal niet meer en de gelovigen zelf durven zich in de meeste gevallen niet als kerkleden te laten inschrijven, want daarmee wordt hun bestaan eenvoudig bedreigd. Sedert de tweede wereldoorlog telt de Gereformeerde Kerk vier districten; aan het hoofd daarvan staan de naar presbyteriaans beginsel gekozen bisschop en hoofdcurator. In 1945 heeft de communistische staat zich in het bezit gesteld van de kerkelijke ziekenhuizen, de instellingen van liefdadigheid en de bescheiden kerkelijke goederen waaruit het onderhoud van scholen en kerkgebouwen werd bekostigd. Dit heeft direct een wrijving veroorzaakt tussen de staat en Dr. Ravasz, de President van de Generale Synode, die al dertig jaar bisschop was van het grootste kerkelijke district. Reeds in die tijd heeft de staat een voorwendsel gezocht om bisschop Ravasz te kunnen verwijderen. In het voorjaar van 1948 beroofde de staat de Gereformeerde Kerk van haar 1100 scholen. Toen bisschop Ravasz zich verzette, waren er voor hem maar twee mogelijkheden: ontslag of gevangenneming. Deze keus werd hem voorgelegd door de secretaris van de communistische partij. Het gevolg was, dat bisschop Ravasz zich onder pressie van dreigementen terugtrok. Op deze manier is het atheïsme de Hongaarse Gereformeerde lagere en hogere scholen binnengedrongen, die de stormen van een 400 jaren lange anti-reformatie hadden getrotseerd.

In 1948 werd de Generale Synode gedwongen een nieuwe hoofd-curator en een nieuwe bisschop te kiezen. De Synode koos János Kardos tot hoofd-curator. De staat vernietigde deze verkiezing. Opnieuw koos de Synode Kardos. Toen heeft de staatspolitie Kardos en enkele leden van de Synode onder bewaking gesteld en gemarteld. Daarna werd Roland Kiss, de kandidaat van de staat, en secretaris van binnenlandse zaken, inderdaad „met algemene stemmen” gekozen tot hoofd-curator. Volgens dezelfde „unanieme” methode kozen ze Albert Bereczky, de vroegere secretaris-generaal voor Godsdienstsaken, als opvolger van Dr. Ravasz. Nu was het voor de staatsmacht vrij eenvoudig om de Kerk tot een compromis te dwingen, waarbij de staat aan de Gereformeerde Kerk een geringe uitkering verstrekke voor de verbeurdverklarde eigendommen. De Kerk zal deze uitkering — die iedere vijf jaar vermin-

derd wordt — gedurende 20 jaar ontvangen. Dit bedrag ligt ver beneden het gemiddelde Hongaarse loon, ongeacht de grote inflatie die inmiddels heeft plaats gehad. „De overeenkomst erkent de historische verdiensten” van de Gereformeerde Kerk voor het Hongaarse volk en daarom stond de staat haar „uit dankbaarheid” toe de hogescholen in Sarospatak, Pápa, Boedapest en Debreczen onder haar beheer te houden. Maar in 1952 heeft de staat ze alle, met uitzondering van de laatste, aan de kerk ontnomen. De diaconessen mochten niet langer als zodanig arbeiden. Het beroemde Gereformeerde Ziekenhuis „Bethesda” werd in beslag genomen. Alleen de armhuizen, die een last voor de staat waren, bleven onder het beheer van de kerk.

In 1948 werd als opvolger van de „afgetreden” bisschop van Debreczen, János Peter benoemd. Hij was lid van de Communistische Partij en werd er niet zonder reden van beschuldigd Viktor Chornoky, de Hongaarse ambassadeur in Cairo, schoonzoon van president Tildy naar Boedapest te hebben gelokt, waar hij de arme man als een Engelse spion heeft laten terechtstellen. Het is niet bij geval dat de Britse regering een visum-aanvraag van bisschop Peter herhaaldelijk heeft afgewezen en dat hem slechts onder zeer beperkende bepalingen is toegestaan een reis naar Amerika te maken. Het is geen toeval dat in 1956 de Hongaarse Revolutie Peter zijn bisschopszetel ontnam en dat „kameraad” Peter thans Minister van Buitenlandse Zaken is in de Hongaarse communistische regering.

De Hongaarse staat heeft een speciaal Bureau voor Kerkelijke Aangelegenheden. Aan het hoofd daarvan staat een lid van de communistische regering, met de rang van minister. Bij het noemen van zijn naam en die van zijn bureau, slaat vele predikanten de schrik om het hart. De zaken van de kerk worden geheel door dit bureau geregeld. Kerkelijke benoemingen, overplaatsingen en synodale beslissingen moeten eerst de sanctie hebben van dit bureau en slechts dan kunnen zij worden uitgevoerd. Dit bureau moet toestemming verlenen voor iedere buitenlandse reis van een kerkelijke functionaris en financiert die reis ook. Met het oog daarop heeft het een speciale visumafdeling. Na het beëindigen van een buitenlandse reis moeten onkosten-nota's, vergezeld van een gedetailleerd verslag, bij dit bureau worden ingediend. Kerkelijke figuren uit het buitenland mogen alleen met toestemming van dit bureau worden uitgenodigd en hun onkosten worden er eveneens door betaald. Alle ambtenaren van dit bureau zijn overtuigde atheïsten en verschillende ervan zijn leden van de geheime politie.

Een invloedrijke figuur is Imre Kádár, de leider van het oecumenisch professoraat aan de Gereformeerde Theologische Hogeschool te Boedapest evenals van het „Generaal Convent”. Hij is ook tot 1959 de dictator geweest van de kerkelijke pers en de buitenlandse betrekkingen. De bekende Amerikaanse kerkhistoricus N. Shuster schrijft over deze man: „Imre Kadar, wiens werkelijke naam Kraus is, behoort tot de jonge Joodse intelligentsia die — als Zoltán Vas — in 1919 deel uitmaakte van het beruchte executie-commando, dat onder leiding van Szamuely vele anti-communisten op bevel van de communistische staat heeft ter dood gebracht. Toen hij genoodzaakt was om te vluchten, slaagde Kádár erin Roemenië te bereiken, waar hij theologie ging studeren, hoewel hij nooit is gedoopt. Later was hij directeur van de Staatsschouwburg in Kolozsvár en sloot zich aan bij de vrijmetselarij.

Na de tweede wereldoorlog keerde hij terug naar Boedapest. Al spoedig hadden de communisten ontdekt dat Kádár hun man was, op wien ze hun hoop konden vestigen. Toen de regering de trouwe kerkedienaren onder zware druk ging zetten, was het Kádár die bezwarend materiaal tegen hen construeerde. Zijn methode was heel eenvoudig. In de bibliotheken van de Gereformeerde seminaries verzamelde hij de adressen en geschriften, alsmede verklaringen van diegenen die zich ooit ergens tegen de communisten hadden gekeerd. Deze documenten werden aan de slachtoffers getoond, terwijl hun gezin met allerlei moeilijkheden werden bedreigd. Door deze methode dwong Kádár vele uitnemende en trouwe kerkelijke leiders tot aftreden, bijvoorbeeld Dr. Béla Papp, die gedurende vele jaren redacteur is geweest van het beste protestantse blad.” (George N. Shuster, „Im Schweigen rede ich”, Würzburg, Echter 1959, blz. 142, 143).

Zulke beruchte misdadigers overheersen de Gereformeerde Kerk, waarin de „vrijheid van godsdienst en geweten grondwettelijk is verzekerd”. Vrijheid — maar waarom werd dan de KJE (de christelijke jeugdbeweging) ontbonden en haar laatste secretaris ter dood gebracht? Waarom werden de jeugdkampen in beslag genomen en de jeugdbijeenkomsten in de kerk verboden? Waarom is de zondagschool verboden? Waarom wordt de Bethanië-beweging vervolgd, die strijdt voor vernieuwing van de Gereformeerde Kerk? Waarom is het onderwijs in het atheïsme facultatief, terwijl godsdienstleraren en personen die de godsdienst willen bestu-

deren, worden vervolgd? Weliswaar bestaan er nog twee Gereformeerde Theologische Hogescholen, maar waar zijn die van Patak en Pápa met hun vierhonderdjarig roemrucht verleden? Waarom betaalt de Staat een flink tractement aan de leidende bisschoppen, terwijl de andere kerkedienaren van de hand in de tand moeten leven?

De leidende bisschoppen van de kerk, István Szamosközi en Tibor Bartha, zijn bekende „vrede-boodschappers”, zij verkondigen „vrede” naar het recept van de rode staat. De vroegere Lutherse bisschop László Dezséry, die thans aan het hoofd staat van de atheïstische afdeling van de Hongaarse Radio, zei in 1952 van deze vredespredikers: „Onze vredesstrijd is een vredesstrijd tegen het westerse imperialisme”.

De gelovigen hebben moeten „strijden voor het geloof” tegen de atheïstische leiders in de kerk! In 1956 zonden zij een memorandum aan de Centrale Commissie van de Wereldraad van Kerken waarin ze verklaarden, dat de Gereformeerde kerk meer door haar eigen leiders vervolgd werd dan door de staat. De Revolutie van 1956 bracht de waarheid in de kerk weer tot overwinning. Bisschop Ravasz en Curator Kardos werden tijdens de omwenteling in hun ambt hersteld. Maar sedertdien triumfeert weer de anti-kerkelijke houding van de staat. Laten wij de gemartelde en terechtgestelde predikanten niet vergeten. Om er maar een te noemen: Dr. Papp, destijds dekaan van de Gereformeerde Theologische Hogeschool van Boedapest.

In de zomer van 1956, kort voor de Revolutie, heeft de communistische staat vele predikanten gerehabiliteerd die onschuldig veroordeeld waren o.a. bisschop Ordass. De communistische eerste minister Hegedüs heeft de vervolgingen en de onwettigheid daarvan toegegeven. (Szabad Nép, 14 (1956) Nr. 216, blz. 3). Zelfs de Oostduitse communistische schrijver G. Stibi, veroordeelde het in de Hongaarse staat dat hij de viering van Kerst-, Paas- en Pinksterfeest had verboden (G. Stibi, „Ich erlebte Ungarn”, 1957, blz. 5).”

Wanneer zullen de ogen van de vele met het communisme koketterende christenen eindelijk eens opengaan?

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Brampton (Ont. Canada), D. de Jong te Middelstum.

Aangenomen naar Loosdrecht, D. J. van Stelten, kand. te Kampen, die bedankte voor Zevenbergen en Kantens.

Bedankt voor Abbotsford B.C. Rev. L. Selles, te Chatham (Ont.).

Afscheid. Zondagmiddag j.l. nam ds. W. v. d. Lingen afscheid van de kerk van Schildwolde. Hij bediende het Woord uit de brief aan de Filippenzen; namelijk 3 : 15 en 16, en hield de gemeente de roeping der volmaakten voor.

Na afloop van de kerkdienst voerde namens de classis Appingedam, de genabuurde kerken en de collega's ds. Den Ouden het woord. Vervolgens sprak de burgemeester der gemeente Slochteren, de heer Kuipers. De vice-praeses, H. Moedt vertolkte de gevoelens van kerkeraad en gemeente.

Maandagavond werd in de gemeentevond afscheid genomen van ds. en mevrouw v. d. Lingen.

Candidaats-examen

Geslaagd voor het kandidaats-examen de heer J. Geertsema, Gorechtkaade 114 b, Groningen.

Drachten

Zendingsscriba van de Geref. Kerk te Drachten is thans: A. S. Bergsma, Zuidkade 17, Drachten, telef. 05120-2195.

Zendingsarbeid Kampen

In een verslag van de Kerkeraad van de Geref. Kerk van Kampen werd het volgende meegedeeld omtrent de zendingsarbeid van deze Kerk.

I. Opleiding van Zulu-predikanten. Thans 5 (straks 6) helpers in opleiding voor rekening van Kampen en 1 voor rekening van die Geref. kerk te Durban.

Een der broeders meent dat hier van samenwerking met de zgn. Dopperkerk sprake is en acht het nodig eerst daarover te spreken.

De kerkeraad wijst dit af: de zaak van de verhouding tot die Geref. kerk is en in besprekingen op de kerkeraad reeds vaak aan de orde geweest en bovendien nog onlangs in de kerkbode uiteengezet. Daarop kan niet telkens worden teruggekomen.

Concept overeenkomst en leerplan worden goedgekeurd.

Voorgesteld en goedgekeurd wordt de helpers op te leiden tot predikant in een 4-jarige opleiding.

II. Pastoriebouw.

Voor de goede gang van zaken is gebleken dat het alleszins aanbevelenswaardig is op Grootboek een pre-fab huis te bouwen voor ds. Vonkeman. Na brede toelichting en bespreking geeft de kerkeraad zijn sanctie aan dit voorstel.

III. Waterboring.

Uitbreiding van de zendingspost op Grootboek waar de watervoorziening veel te wensen overlaat, maakt boring naar water dringend noodzakelijk. De kerkeraad keurt het voorstel goed dat boringen naar water zullen plaatsvinden.

Voor II en III zullen op de begroting van 1964 bedragen worden uitgetrokken.

IV. Naturalisatie.

Daar ds. Vonkeman zijn leven aan het werk der zending wenst te wijden, vraagt hij toestemming om zich te laten naturaliseren. Als burger van de Unie van Zuid-Afrika zal hij zich vrijer kunnen begeven in de naturellen-gebieden. Goedgevonden.

V. Kliniek.

Op ons zendingsterrein laat de medische verzorging alles te wensen over. Er is dringend behoefte aan een eenvoudige „kliniek”, in feite een uitgebreide E.B.H.O.-post. Gelden hiervoor zijn aanwezig terwijl de Diaconie van de kerk van Kampen gaarne deze taak op zich wil nemen. Aldus besloten.

VI. Lectorvoorziening.

Het opkomende geslacht der Zulu's leert lezen. Afrika wordt overstromd met verderfelijke en antichristelijke lectuur.

Ds. Vonkeman geeft wel een eigen kerkblad uit, doch de oplaag is niet groot. Tegen de vloedgolf van boze lectuur moet een dam worden opgeworpen. Namens die Geref. kerk werkt men plannen uit om te komen tot uitgave van een groter evangelisatieblad en daarvoor heeft men de medewerking van onze zendelingen gevraagd. Zij vragen nu toestemming die medewerking te verlenen.

De kerkeraad is van oordeel dat die toestemming niet moet worden verleend, wijl onze zendingen volkomen vrij zijn om waar ook en in welk blad ook Schriftuurlijke artikelen te plaatsen.

Over de vorm van „medewerking” en de financiële consequenties worden enkele suggesties gedaan. Zullen nader overwogen worden.

VII. Inkomstenbelasting.

Zuid-Afrikaanse ambtenaren hadden steeds gezegd dat de salarissen van onze zendingen belastingvrij waren. Bij het vertrek van ds. Vonkeman naar Nederland bleek dit onjuist te zijn.

Voorgesteld en goedgekeurd wordt het achterstallige bedrag ad f 900,— alsnog aan ds. Vonkeman uit te keren.

VIII. Verlof-regeling.

Voor de goede gang van zaken zowel in Afrika als in Nederland is het gewenst het verlof van de fam. v. d. Berg te doen plaatsvinden in 1966 D.V. Wordt goedgevonden.

VERSLAG VAN DE SENAAT

van hoogleraren van de Theologische Hogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland, gevestigd te Kampen, Broederweg 15, aan deputaten-curatoren **over de academische cursus 1962-1963**

In september 1962 werden voor **propaedeutische studien** voor het eerst ingeschreven vier studenten, de heren Douwe Grutter, Rein Tiemens Urban, Dirk Theodoor Vreugdenhil en Douwe Klazes Wielenga.

Voor de **doctoraal-studie** werden voor het eerst ingeschreven de heren M. Bakker, G. Mul en, na een onderbreking, de heer P. Veldstra.

In het kader van de reeds eerder genomen maatregelen om de inschrijving te doen beantwoorden aan de werkelijke stand van zaken werden twee studenten voor de doctoraal-studie en één voor die van het kandidaats-examen niet weer ingeschreven. Medio maart vertrok om persoonlijke redenen voorgoed één der studenten voor het kandidaats-examen, de heer C. van Spronsen, naar zijn ouderlijk huis in Canada, waarmee aan zijn studie aan onze Hogeschool een einde kwam. Voor het propaedeutisch-examen staan momenteel vier, voor het kandidaats-examen zeven en dertig, voor het doctoraal-examen eveneens zeven en dertig studenten ingeschreven. Totaal 78 (vorig jaar: 78). In dit totaal zijn door aftrek ook verwerkt de gevallen van hen, die wegens volbrachte examina niet meer voorkomen onder het aantal ingeschrevenen. Doctoraal-examina vonden ook in deze cursus niet plaats, evenmin als promoties. Tot candidaat in de theologie werden bevorderd de heren J. H. Veefkind, D. J. van Stelten en R. Bakker. Na volbrachte propaedeutisch-examen vingen

de heren J. Kruidhof, K. Folkersma en M. H. Sliggers de kandidaats-studie aan. Tweemaal vond een kandidaats-examen plaats met onbevredigende afloop, éénmaal een propaedeutisch-examen.

De vorige cursus werd gesloten door prof. J. Kamphuis met een toespraak „Geen concessie” (8 juni 1962), deze werd op 28 september 1962 geopend door prof. H. J. Schilder met het uitspreken van een rede „Cursus en Credo”. Voorafgegaan was de jaarlijkse Bidstond en Hogeschooldag waarover de daartoe benoemde commissie elders rapporteert.

Met erkentelijkheid en dankbaarheid wordt in dit senaatsverslag ook het feit genoteerd, dat op deze dag door het dames-comité voor de bibliotheek een bedrag van ruim f 22.000,— werd afgedragen. Op 6 december 1962 ontving prof. C. Veenhof het rectoraat uit handen van prof. J. Kamphuis, die tevoren een rede had gehouden over „De hedendaagse kritiek op de causaliteit bij Groen van Prinsterer als historicus” (uitgekomen in de reeks Kamper Bijdragen).

De senaat is dankbaar voor de mogelijkheden tot rustig voortwerken, die in deze cursus zijn gegeven; ook voor de sterke en onmisbare steun die aanwezig is in het kostbare instrument der bibliotheek, waarbij de hulpvaardigheid van de bibliothecaris functioneert als sleutel tot deze schatkamer.

Uit Gods Vaderhand wil de senaat de beproeving ontvangen, die over de Hogeschool gekomen is in de ziekte van prof. dr. H. J. Jager.

Reeds enige tijd viel zijn arbeid hem moeilijk, maar tot half februari heeft hij zijn collegewerk voortgezet, hoewel het hem toen al niet meer mogelijk was vergaderingen van de senaat mee te maken. Nu werd het echter noodzakelijk geacht, dat hij ter verpleging in een ziekenhuis werd opgenomen, waar hij sindsdien verblijft. De berichten over zijn gezondheidstoestand zijn niet ontmoedigend. Moge de Heere herstel van gezondheid en kracht geven en hem ook aan het werk van de Hogeschool hergeven.

Door de ziekte van prof. Jager ontstond in de arbeid noodzakelijkerwijs enige en soms aanzienlijke vertraging; de door hem verzorgde colleges stonden stil; ook de verdere studie-leiding van de Nieuw-Testamenticus viel uit. Voorzover de senaat kan overzien heeft dat voor de kandidaats-studie nog geen aanmerkelijk nadeel opgeleverd, bij de afgenomen kandidaats-examina heeft prof. C. Veenhof de exegese van het Nieuwe Testament voor zijn rekening genomen. Anders staat het waarschijnlijk met de doctoraal-studie van enige studenten en zeker met de voorbereiding van sommiger promotie. Hier is ook voor de betrokkenen zeker over tegenspoed te spreken vooral wanneer gerekend wordt met de moeite die de voorbereiding voor het doctoraal-examen of de promotie toch al pleegt mee te brengen voor hen, die reeds een volle bezetting hebben in de pastorale arbeid.

Voorts is met docenten en studenten alles wél gemaakt, zodat van verdere moeite door ziekte of iets dergelijks niet gewag behoeft gemaakt te worden, behoudens het reeds gememoreerde geval van het noodzakelijk geworden afbreken der studie.

De leiding bij de kandidaats-studie is meestentijds en deels uit de aard der zaak belangrijk intensiever dan bij de doctoraal-studie. Ook hier is evenwel van voortgang te spreken, die uitkwam in het feit, dat verschillende tentamina binnen de doctoraal-studie konden worden afgenomen.

Over gedrag en ijver der studenten kan tevredenheid zijn, tot bijzondere bemoeiing was gedurende deze cursus geen aanleiding.

Tenslotte: bij het overlijden van Koningin Wilhelmina heeft de senaat zich met een condoleantie-schrijven gericht tot Hare Majesteit Koningin Juliana en het Koninklijk Huis.

Moge de Heere de Hogeschool voortdurend dienstbaar maken aan Zijn werk in Christus Jezus en inzonderheid ten zegen stellen voor de Kerken, die haar onderhouden in de genadige vergeving van onze zonden en in het krachteloos maken van al wat niet naar Zijn heilige wil was.

Voor de senaat:

J. Kamphuis, h.t. secretaris

De gemeente LISSE zoekt voorziening in de dienst des Woords voor 7, 14 en 21 juli.

Adres: Heereweg 63, telef. 02530 - 3418.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk